

РУСЛАН

Виходить у Львові щодня крім неділь руских свят о 5^{1/2} год. по полудні.
 Редакция, адміністрація експедиція «Руслана» при ул. Осоліньских ч. II. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в насажі Гавсманна.
 Рукописи звертає ся лише напередне застережене.—
 Реклямації неопечатані в вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіславім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Передплата
 на «РУСЛАНА» вносять:
 з Австрії:
 на цілий рік . . . 20 кор.
 на пів року . . . 10 кор.
 на чверть року . . . 5 кор.
 на місяць . . . 1.70 кор.

За границю:
 на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 доларів, або 12 рублів; з висилкою двічі в тижні 5^{1/2} долара, або 10 рублів; з висилкою що суботи 4^{1/2} долара, або 9 рублів.
 Поодинокє число по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Цісар Франц Йосиф I.

1830—1910.

(Δ) Вісімдесят літ! Чималий протяг часу, в яким багато переминуло ся, багато перемінило ся і пережило, багато склало ся важних для людства подій. Далека се минувшина 1830-ий рік для нинішнього покоління, котре зжило ся з само- і пароходами, з громовиною яко силою витворчости і руху і заволодівши водою і сушею, намагає ся здобути літавцями воздух. Протягом останних вісімдесяти літ змінив ся спосіб людського житя, людських змагань і потреб, культурне жите має зовсім инший вигляд, а нинішнє покоління в значній частині не може навіть зрозуміти і уявити собі спосіб думаня, бажань, поглядів і потреб наших предків наслідком тих великих перемін в житю людства протягом вісімдесяти літ. А сего дня як раз минає вісімдесят літ в житю Є. В. Цісаря Франц Йосифа I. Наш підхожий віком монарх являє ся дійсно уособленою історією сего часу, а єго жите в заразом історією Австрійско-угорської монархії. День 18-го серпня є отже не тільки днем уродин нашого Цісаря, але заразом історичним днем, котрий щорічно світло обходять не тільки всі народи нашої монархії, але сей день є днем достопамятним для инших держав і володарів, котрі з великою почесною відносять ся до благородного і лицарського монарха з Габсбурского роду і найбільш в світлі поважаного володаря.

Вісімдесят літ в розвитку людства се чималий протяг часу, який спричиняє незвичайні переміни, а тим більше в житю людської одиниці. Однак хоч вісімдесят літ на віку написано нашому монархови, хоч єго голова сивоволоса, а стать похилена, двигає ще мужно тягар своїх літ і важких монарших обовязків. Підхожий віком зберіг ще цісар мужеску рішучість і діяльність і з повною свідомістю ціли кермує вправною рукою державним кораблем в таких літах житя, в яких звичайні люди відсувають ся від усякої праці і глядять відпочинку.

Мало кому із смертних доводить ся дожити такого віку, а вжеж незвичайною ласкою Божою і рідкою вельми подією в історії є довголітнє володарство нашого цісаря на Габсбурскім престолі. Обнявши керму монархії в четвертім десятиліттю минушого столітя перепровадив Австро-угорську монархію в єї політичнім, народогосподарскім і культурнім розвитку в двацятє столітя. Від шістьдесяти і двох літ стоїть неутомимий трудною працею володар при кермі своєї держави, живий учасник всякої діяльності і свідок трудів кількох поколінь, безнастанно діяльний провідник своїх

народів. Під проводом і володарством цісаря Франц Йосифа перетворила ся Австро-угорська монархія з самовладної в новітню державу і розвинула ся на новітних основах до теперішнього культурного і державно-політичного становища.

Обнявши керму давньої самовладної монархії Габсбурскої, здійснив цісар Франц Йосиф вільнодумні змаганя і бажаня минушого столітя і з справдешньою саможертвою довів свою державу посеред великих заворушень до безпечної і спокійної кон-

ходило ся володареві старинної Габсбурскої монархії світової розлучити ся з верховним становищем державного Німецького Союзу, не легко було оперти ся приманливій гадці відплати за Королівський Градець і Садову. Однак бистроумний монарх зрозумів зараз властиве послаництво Габсбурскої монархії і побачив ясно ціль єї в культурнім посередництві між Заходом і Сходом та звернув усі свої сили і змаганя до осягнення сеї високої ціли. І в тим самовідреченю, в тим панованю над самим собою

будуть грядучі покоління подивляля гелику державну мудрість монарха. На підвалинах, які почали на римских звалищах ставити Бабенберги і їх спадковмці Габсбурги, ідуци за напрямом витичем із Кароля Великого і кн. Євгенія Савойского, провадив далше в тим чапрямі розпочату велику будівлю Наддунайської монархії, котру повело ся підхожому віком монарсі щасливо заокруглити прилукою Босни й Герцоговини і тим сповнити давну ідею далекосяглого зором кн. Євгенія Савойского.

Може ні одна держава не подає стілько трудностей в єї кермованю, як Австрійско-угорська монархія, зложена з так численних і ріжнородних країв і ріжнородних народів з їх окремими звичаями і змаганями нераз супротивними. Ледви чи в котрій державі володар має стілько клопотів і трудностей в управі, а мимо того наш монарх неутомимо і невсипучо дбає про те, щоби ті всі суперечности вирівнати, довести до порозуміння і здинення в одну велику державну семью. Тимто в Австро-угорській монархії став цісар Франц Йосиф тим злучником, що здиняє складові частини держави в одноцілу могутну монархію великодержавну. Сими

змаганями до виміру справедливости кождому, до переведеня рівноправности всіх своїх народів, при всіх трудностях, суперечностях і перепонах в тій ріжнородній і ріжнородній монархії, здобув собі цісар Франц Йосиф загальну любов, популярність і почесть не тільки посеред своїх народів, але також поміж народами і володарями инших держав. Коли нераз розбурхані пристрасти заострювали взаємини поміж європейскими державами і накликували грозу страшної і кривавої розправи, посередництво благородного Австро-угорского монарха втихомирювало розбурхані пристрасти і доводило до помирення, відвертало від народів страшну грозу війни. Тимто любов, почесть і високе поважанє, яке здобув собі цісар Франц Йосиф I. в цілім цивілізованім світлі, є тим невянучим лавровим вінцем, який вінчає скрані

ституційної пристани, постробної на новітних підвалинах. А хоч змінiali ся численні правительства і правительственні системи, хоч нераз зворушені філії боротьби на всі боки колисали державним кораблем, не уступав і серед найбільшої грози і найстрашнішої небезпеки наш володар від керми, при котрій стоїть неструджений, з невивгасяемою любовю для своїх народів, щоби довести їх до справдешнього добробиту і щастя.

Противник всякого зверхнього осліпляючого блиску і шумної високопарности, кермує наш монарх своєю державою з незвичайною витривалістю, розвагою, благородністю і справедливістю. А хоч инколи не повело ся на боввищу австрійскому оружю, то оружєм культури і панованєм над самим собою зумів наш монарх віднести найсвітліші побіди. Не легко при-

високодостойного Ювілята, є тою вірадою і радістю, яка дає вдоволенє і спокій під вечер життя.

Нині обходить цісар Франц Йосиф I. вісімдесяти уродини а день сей є всенародним торжеством в нашій монархії і найде милий відгомін в цілім цивілізованім сьвітї. Але се рідке і незвичайне історичне сьвято всюди відповідно бажаню самого високодостойного Ювілята обходять тихо і смирно, без вистави і блиску, молитвами і добродійними ділами для людства, для котрого так щиро і горячо бє благородне серце великодушного монарха. Для страждущих і обременених мають бути обернені всі жертви і видатки ювілейні а се є найкраща і найвдячнійша пошана для володаря, котрого вся дбалисть була звернена до добра єго народів.

В хвилі, коли у всіх сьвятинях і посеред всіх народів многолюдної Австро-угорської держави вносять ся молитви до Всевишнього о щасливе і мирне панованє, о здоровлє і вдоволенє високодостойного Ювілята, коли й весь руский нарід засилати ме молитви за свого цісаря і короля перед престіл Всевишнього, кличемо з широго серця, най жие ще і володїє Цісар Франц Йосиф I. Многі і благі літа!

Програма торжества цісарских уродин в Ішлю.

В Ішлю горячково приготувляли ся до сего, щоби обхід цісарских 80. уродин випав величаво тим більше, що має прибути велике число високих гостей. Офіціальна програма є така: дня 17. о 1/2 7 вечером Théâtre paré, а після представлєня ілюмінація пілої „торговиці“ всіх вершків і узгірій Зальцкаммергуту.

Дня 18. відправить замковий капелян єпископ др. Маєр в цісарській віллі о 8. год. рано для цісаря і найтіснійшого родинного кружка Службу Божу, почім дочка і внуки будуть складати цісарєви желаня. О 1/2 10 відправить єпископ з Лінцу др. Гітмайр в сослужєню всего духовєньства з Ішлю велику Службу Божу в парохіяльній церкві. Архієпископ і архієпископінї удадуть ся з готелю самоходами і двірськими повозами до церкви, де засядуть в пресбітерії на 80 призначених для них місцях. Церква має 1000 сидячих місць, на котрі будуть роздані карти вступу. Парохіяльний уряд задумє роздати загалом 1500 карт вступу.

Після Служби Божої о 1/2 12 відбуде ся в цісарській віллі торжество складаня желань з захованєм черги родинної степені. З огляду на се, щоби надто не умучити монарха не відбуде ся складанє желань зі сторони найвисших двірських достойників. Потім відвідає цісар архієпископів і архієпископінї в „Hotel Elizabeth“, де они будуть очікувати цісаря і повитають єго в рондовій салі. В галєвім обідї, що відбуде ся о 1/13 р. возьмуть участь крім членів цісарского дому ще княжа родина Cumberland, князь Альфонс Бурбонський і єго жінка інфантка Марія de las Nieves. Пригравати буде оркестра тирольских цісарских стрільців з Інсбрука. Після обїду відбуде ся cercle.

Ювілейне сьвяткованє у Відні.

У Відні відбуде ся в день цісарских уродин велике торжество на ловецькій виставі. Торжество розпочне ся в передодні ювілейного дня о 9. год. вечером військовим „папстриком“. В четвер до полудни прибудуть на виставу альпєйскї товариства і союзи в своїх народних одягах з хоругвами та виконають танці на площах, призначених з осїбна для кожного з тих товариств. О 6. год. відбуде ся концерт злучених військових капел на веранді промислового павільона та потреває до 8 год. О тій самій порі відбудуть ся в різних місцях вокальні концерти товариств, беручих участь в торжестві. О 9 год. утворять згадані союзи похід і рушать перед керамічну пагоду, де буде представлена цісарска алегорія. Ся група, яка має зображувати увесь час цісарского правлєня, буде освєчена тисячами лямпок. Після зложєня отсєго поклону цісарєви вручить начальство вистави товариствам і союзам установлені для них ленти до хоругов, почім закінчить ся торжество патриотичним маршем.

дуть ся в різних місцях вокальні концерти товариств, беручих участь в торжестві. О 9 год. утворять згадані союзи похід і рушать перед керамічну пагоду, де буде представлена цісарска алегорія. Ся група, яка має зображувати увесь час цісарского правлєня, буде освєчена тисячами лямпок. Після зложєня отсєго поклону цісарєви вручить начальство вистави товариствам і союзам установлені для них ленти до хоругов, почім закінчить ся торжество патриотичним маршем.

Генеральний вікарій для Босни.

Завдяки незрівнаній печаливості Екс. Митрополита Рим іменував для семи тисяч Русинів, що переселили ся до Босни, окремого генерального вікарія в особі ректора духовної семінарії, д-ра Йосифа Жука. Для першого руского церковного достойника визначило правительство Босни платню сім тисяч корон, а крім сєго дістане, мабуть, о. др. Жук мешканє. До помочи генеральному вікарєви буде приданих п'ятьох сьвящеників, кождий з платнею 2000 К. Генеральний вікарій одержує мітру і жезл та буде залежний від єпископа Штадлера в Сераєві, який до креованя сєї посади відніс ся з повною симпатією.

Ексц. Митрополитови належить ся щира подяка не лише за креованє сєго нового, дуже відвічального становища, так конче потрібного для наших переселєнців, але й за се, що вибрав на сю позицію чоловіка характерного, горячо відданого своїй церкві і народности. Перший генеральний вікарій Босни числить літь 38. Богословскї студії кінчив в Інсбруці, де зложив докторат. Недовгий час був о. др. Жук секретарем Ексц. Митрополита, почім провів повних сім літ на труднім становищу префекта та ректора духовної семінарії. Молодіжкою і наставниками дух. сем. загально люблений, в громадї щиро шанований відходить о. др. Жук до Босни, щоби зорганізувати наших переселєнців. Відходить пращаний щирим жалем з боку всіх тих, що мали нагоду зійти ся з тим енергічним чоловіком, взірцевим сьвящеником, сьвідомим сином нашої землі. Нехай же Бог щастить Новому Достойникови в Його новій праці, а по довершеню діла нехай вертає на рідну землю, бо і тут Його рук, таланту і праці потреба! Щастє Боже! До побачєня!

Вісімдесяти уродини Є. В. цісаря Франц Йосифа. (+) Дня 18. серпня 1830 р. прийшов на сьвіт в цісарскім літнім замку в Шенбруні Франц Йосиф, єго син баварської княжни Софії і архієпископа Франца Кароля. Вихованєм єго займав ся гр. Коронїні і чималі заслуги положив около образованя характеру, благородности, такту, почутя обовязку і трудолюбивости сєго вихованця. На молодого архієпископа, котрий визначав ся тверезим умом, бистрою пам'ятю, великими здібностями до язиків і незвичайною пильністю, мали визначний вплив ще два инші єго учителі: радник двора Ліхтенфельс, котрий подав основне правничє знанє, яким орудує цісар, і полковник Гавєляб, котрий не тільки ознакопив сєго вихованця з військовими справами, але й заправив єго до неустрашимости і приємности. По матерї наслідив молодий архієпископ енергічну сьвідомість, а крім того визначав ся погідною вдачею і дотєпом і єго знаменитий їздець і стрілець. Рік 1848 покликав молоденького архієпископа з шкільної лавки до поважного і трудного житя. Здобувши собі під Радецьким на італійскім боєвищі незвичайного відвагою і холонокровністю любов всего війська, перейшовши грозу жовтєвої відєньської ворохобні виїхав з родичами до Оломунца, де стрий єго, цісар Фердинанд I. зложив корону 2-го грудня 1848 в єго користь.

Вісімдесяти уродини Є. В. цісаря Франц Йосифа.

„На основах справдєсної“ свободи, голосив вступний маніфєст молоденького цісаря Франц Йосифа I., „на основі рівноправности всіх народів держави і рівности всіх горожан перед законами та при участі представників законодавства двигне ся на ново вітчизна“. Се була програма будучини. Не відразу вийшли в житє сї прирєченя. Австрійскій державний сойм в Кромєрижі, що в конституційнім начєрку виключив зворохоблєних Мадярів і Італійців, розвязано, а надана 4 марца 1849 конституція не вийшла в житє для всеї держави. В Італії ще раз втихомирив повстанє Радецький а в Угорщині, де сам цісар брав участь в овладі міста Раб, згноблено ворохобню з підмогою російского війська, здобувши попередє Прагу і Відєнь. Однак цісар не міг ринити ся на уступки в користь побіджєних. В найближшїм окруженю цісаря переважили протиліберальні погляди, в сусідних державах бачив наш монарх вспятний рух політичний і тому станув по стороні живєл неприхильних ворохобним змаганням.

При всім тим однак самовладне володарство цісаря Франц Йосифа не можна назвати вспятним. Навпаки ся доба привєсла чимало цінних реформ, яких домагала ся і які оправдувала ворохобня, а сї реформи перестроювали Австрию на новітню державу. Правительство поділило ся на заводіві міністерства. Появили ся великі організаційні закони в судівництві і адміністрації, котрі розділено в найвисших інстанціях; горожан зрівнано перед законом, хліборобів визволено з паньщини, а велике діло викупуна землі довершило еманципації селяньства, патримоніяльні суди щєзли зовсім.

Положено підвалити до нового громадского ладу в напрямі самоуправи, утворено торгові палати і біржі, знесено цлову границу між Угорщиною а иншими австр. краями, заведено одностайні міри ваги і монети; підготовлено торгове законодавство. А так само на полі просьвіти і науки поставлено університети на новітних основах свободи науки і научуваня, перестроєно гімназії а для подвигненя технічних штук заведено реалні школи.

Сї реформи вимагали великого накладу і тому наложено високі податки, головно для покритя коштів безплодної кримської війни, через що держава попала у великі довги і опинила ся відокремленою посеред инших. Тимчасом невдоволенє в Угорщині й Італії зростало нишком, а у війні 1859 з Сардиньскім королєм, котрому пособляв Наполеон III, не дописала головна під-

пора самовладної системи, армія. Вправді поспішив сам цїсар до Італії, щоби обняти головне начальство, але не встиг уже зарадити нестачі єдності і рішучості в команді, а наслідком того дійшло до втрати Лємбардії.

Все перло тепер до конституційного ладу, бо державний кредит вичерпався і цїсар прихилився до сего домагання, і по невдалий федералістичній пробі з жовтневим дїпломом 1860 р. надав лютовим патентом 1861 р. централістичну конституцію, котрою міністерство Шмерлінга бажого приєднати Угрі. Однак Угрі домагалися власної констїтуції своєї з 1848 р., Поляки і Чехи також не піддержали правительства, а коли цїсар на зїзді князїв у Франкфурті зустрінувся з опором проти реформи Німецького Союзу з австрійского верховладою, засиствував лютову конституцію, звільнив Шмерлінга і покликав консервативно-славянський кабінет Белькредога задля введення федеративної системи. Тимчасом в 1866 р. вибухла задля шлезвіцко-гольштинського наслідства війна з Прусами о верховладу в Німеччині і скінчила ся поразкою Австрії і втратою начальства в Німецьким Союзі і Венеції. Австрія втратила своє становище в Німеччині й Італії а покликаний з Саксонії гр. Байст завів внутрішній лад на основі дуалістичної системи, котра Угорщині признала окрему конституцію з власним соймом, міністерством і своєю адміністрацією. Лише заграничні справи, військова управа і для тих обидвох призначені фінанси поручено спільним тром міністрам. Квоти на спільні потреби монархії і цюві та торгові взаємнї мали бути періодично управильнювані. Після того цїсар Франц Йосиф коронував ся 8. червця 1868 р. в Пешті королем і з того часу пише ся „Цїсар Австрії, король Угорщини“, а держава „Австрійско-Угорська монархія“.

В тім часі, після нещасливих війн, коли відокремлена держава втратила кредит, значїне і повагу, перед усім один цїсар не упадав духом. Ще в 1866 р. з унаслідженою по Габсбургах витривалостю заявив в престольній річи: „Не тайні замисли віддати будуть кермувати нашим поступованєм, але благороднійші понуки, наколи нам поведе ся нашими придбаннями неприхильність і вороговане переїнїти в поважане і прихильність“. Сї бистроумні слова означили новий напрям політики, котрого ніхто так сумлінно не держав ся, як сам монарх. Рішучо звернув ся цїсар наш передовсім до поступового напрямку, а цїнні особисті прикмети дали ся загально пізнати в яснїм сьвітлі конституційної явности. Ревну і спільну діяльність розвинув „найпильнійший муж сего столїтя“, як висловив ся міністер Гаснер про нашого монарха, з представниками народів, *vigibus unitis*, як звучить його оклик, особливо в австрійских краях, де лютову конституцію привернено в грудні 1867 р. з доповненєм нових основних законів в поступовім напрямі. Проголошено незалежність судів, заведено суди присяжних, відділено судівництво і в низших інстанціях від адміністрації введено в житє державний суд і управну судову палату. Армію поставлено на підвалинах обовязку загальної служби трїлїтної, подвижено державний кредит оцадности, розбуджене живий рух будовою залїзниць і т. п. Державним законом про народні школи з 1869 положено певні підвалини до розповсюдження всенародної просьвіти, а цїсар висловив надїю, що „відроджена школа подасть державі сей засіб знаня і умїлости, котрий після сьвідoctва історії творить підвалину могутности і добротї держави і народів“, а крім того управильнено віроїсповіднї відносини.

Вправді важке народогосподарске переселене в 1873 році спїнило хвилево поступ і розвиток монархії, але за те звернуло на певнійший і спокійнійший шлях, а се найшло призначе і за границею. Коли іменно цїсар відвідав своїх противників з 1866 р., пруского і італійского короля, витворили ся між ними володарями добрі взаємнї. Небавом після того наш цїсар, кермуючи власними руками заграничною політикою з підмогою талановитого гр. Андрашого, осягнув се, що 1878 р. берлінський конгрес поручив цїсареві заняти Босну й Герцогівину і тим винагородити втрату італійских країв. Австро-Угорщина стала знов могутим і бажаним союзником, а коли Росія заняла супроти

Нїмеччини вороже становище, довів кн. Бісмарк у Відні 1879 до заключеня союзу з Нїмеччиною, до котрого прилучила ся 1883 Італія. Тридержавний союз став заборолом австрійского мира, а цїсар Франц Йосиф найпевнійшою його запорукою.

Помножене славянського населеня набутком нових двох країв затривожило німецько-ліберальну більшість, яка вїйшла до держ. ради 1873 на основі прямих виборів, а уступки зроблені Чехам для залишеня їх відпорного становища викликали язиковий спір, котрий від 1880 р. триває до нинї між Чехами і Нїмцями. При всїх трудноцях і завзятій боротьбі, в котрій упало не одно міністерство, остав цїсар непохитно на становищі констїтуції а монархія осягнула всеж таки важний поступ і цїнні реформи. Фінансове скріплене у 80-их і 90-их роках уможливило усунути недобір і завести золоту валюту, армію поставлено на висоті вимог, які ставив оружий мир до великих держав. В 1906 р. сама Австрійська половина монархії мала 150 мільонів надвишки доходів. Оживлений рух довів до утвореня міністерства залїзниць, розвиток промислу споводував утворенє міністерства прилюдних робіт. Переведено удержавлене залїзниць і задумано виконане водних шляхів. Суспільний рух вимагав також суспільно-полїтичного законодавства і покликания робітничих верств до участї в нїм, заведенем загального права виборчого 1906 р. Соціалдемократія зазначила дячність монарсі за те приявою в цїсарскім дворі соціалістичних послів при відкриті „народного парламенту“. Упрощено цивільне поступоване судове, заведено прогресивний податок доходовий і рентовий та справедливий розклад оподаткованя. Обезпечено законами промислову витворчість, піднесено розвиток ремесла і мистецкого промислу промисловими і заводовими школами і музееми, розширено і уладжено торгові взаємнї з заграницею. Багато ще треба би навести тут справ, щоби вичерпати весь обсяг величезної державної діяльности, в котрій головна участь припадає монарсі не тільки в Австрійских краях, але і в Угорщині, де вибуле змагане до незалежности викликало спір між королем і соймом, позаяк монарх не відстуив від закона з 1867 р., котрим ему признано „одноцїле кермоване, провід і внутрішню організацію армії“.

При всїх тих заппадливих змаганях для добра держави і народів не щадила лиха доля нашого володаря, а понад єго житєм не раз пересували ся грізнї тучі. В 1853 р. малярський загорїлець наважив ся на житє нашого монарха, а ледво засялю єму в чотири роки опїсля ясне сонце в подружжю з баварською княжною Єлісаветою, вирвала лиха доля первородну дочечку Софію, в десять лїт опїсля брат єго цїсар мексиканський Максиміліан упав від куль зворохлених підданих; 30. сїчня 1889 зловіща судьба вирвала одинокого, вельми даровитого наслідника престола, надїю монархії, архикнязя Рудольфа, а 10. вересня 1898, коли як раз всі народи готовили ся сьвяткувати пядесятилїте володарства, анархіст Люкенї перетяв пасмо житя цїсаревї Єлісаветї в Женеві. З непохитним підданем волї Божїй і своему посланництву переносив наш цїсар сї важні удари лютої судьби, шукаючи відради в ревам сповнюваню трудних обовязків, до чого навик був за молоду так, що 1852 р. кн. Бісмарк писав про нашого монарха: „Личність цїсаря робить на мене вельми добре вражєне. Він скоро орієнтує ся і визнає ся простотою і щиростю, яка розбуджує довіре. З залїзною витривалостю сповнюване обовязків велить єму того самого сподівати ся у других, яко чогось зовсім самопопнятного, а недостача такої обовязковости єго прямо зачудує“. Цїсар уважав усе непростою річию, коли хто ухилив ся від обовязку. Нинї ще в тім підхожим віці працює він день в день з молодецою витривалостю, кермує державними і військовими справами, військовими маневрами, відбуває витривало далекі подорожі, як н. пр. остання до Босни й Герцогівини, а при тім не занедбує улюблених ловів в часі літного побуту в Ішлю. Веде при тім вельми правильне і скромне житє і всі свої обовязки сповняє з незвичайною точністю, при чїм визначною єго прикметою є коректність в поступованю, чого многі докази зложив особливо в заграничній політиці, а се здохло єму загальне в сьвітї поважане і довіре

так, що личність нашого монарха є многоважним чинником в межинароднїм руху. З тимї прикметами лучить ся докладність в роботі і основне знанє справ, так що не раз своїм міністрам робить пригадки і поправки. Незвичайна память, яку зберіг до нинї, так, що памятає докладно личности і імена, подрїбні справи і потреби країв і народів, улєкшують цїсареві кермоване державою і личні стрїчи з ріжними людьми монархії, з котрими обговорює бїжучі справи.

З довголітним житєм і володарством цїсаря Франц Йосифа вяжуть ся також народні і культурні відносини Русинів в Австрії, а досить глянути ретроспективно від 1848 р. на наш дародний розвиток, досить нагадати всі ті інституції, школи, фундації і т. п., що стали підвалинами нашого народного розвитку, щоби оцїнити велику вагу і значїне для українсько-руского народу сих придбань, які він осягнув за володарства Наймилостивїйшого цїсаря Франц Йосифа на тїй області України-Руси, де констїтуційна свобода дав єму поруку самостійного і окремішого народного розвитку і поступу культурного. При ріжних нагодах наш монарх заявляв живе заїнтересоване для руского народу і бажане для єго рівносправности і культурного розвитку і вказував, яко несхитні підвалини для розвитку Русинів, просьвіту, науку і культурну роботу, котра може подвигнути Русинів за прикладом неутомимого в праці нашого Цїсаря.

Просимо бігховити передплату.

НОВИНИ.

— **Калєндар.** В четвер: руско-кат.: Євсигнія; римо-кат.: Єлєні. — В п'ятницю: руско-кат.: *Првображенє Господнє*; римо-кат.: Бенїгнї.

— **З нагоди 80-тих уродин Є. В. Цїсаря Франц Йосифа** відіравить нинїшного четверга торжественну службу Божу в архікатєдральнїм храмі св. Юра у Львові о. Митрат Біледкїй в заступствї неприсутнього Ексц. Митрополита. Початок Служби Божої о 8½ год. рано.

— **Дєнь цїсарских уродин у Відні.** Нинї в четвер з нагоди 80. уродин монарха відслужить архіерейську службу Божу в церкві св. Стефана коадютор архієп. о. др. Франц Нагль. Старенький кардинал архієп. о. др. Груша повернув з літного відпочинку і возьме участь в благодарственим богослужєню при відспіваню „Тебе Бога хвалим“. По полудни відбуде ся у кардинала галеєе принятє для найвисших достойників державних, а підчас піднесеня здоровля монарха з арсеналу артилерії відозве ся 24 гарматних стрілів. До Відня прибули вже президент палати вельмож кн. Вїндішгрец з Альтмінстер і міністер загр. справ гр. Еренталь з Марїєнбаду, президент міністрів бар. Бінерт а також всі міністри.

Віденська залога військова опроведе нинїшне сьвято з великою парадою. Рано о 5. год. 42. полк полевої артилерії дасть 24 гарматних стрілів. Рівночасно буде грати улицями міста сїм орхестр військових (між иншими 24. полку піх. коломийского). О 8. год. рано відбуде ся полева служба Божя на муштрових оболонях коло Шмельцу. Начальну команду над залогою обїїме комендант корпусу генерал інфєнтерії ф. Версбах. Підчас богослужєня дадуть карабїновї салви всі відділи війск і відділ питомцїв кадєтської школи. По богослужєню відбуде ся дефілїрка.

— **Ексц. Митрополит гр. Шелтицкий** вїїхав в суботу вечером на евхаристичний зїзд в Новім Йорку, а при тім буде заходити ся коло поладнаня справ гр.-кат. Церкви в півн. Америці а передовсім в Канаді, де власть о. єпископа Ортиньского не сягає. З Митрополитом поїхав єго домовий господар брат Йосиф Гродскїй Ч. С. В. В. На залїзничім двірці працювали Ексц. Митрополита численнї духовнї і сьвітскї Русини жєлаючи щасливої дороги і повероту, який має наступити за около два мїсяці.

— **Памяткова цїсарска плякета.** З припорученя цїсаря виконав надвірний ритівник проф. Рудольф Маршалл портретову плякету, яку присьвятїв цїсар на памятку своїх 80. уродин членам цїсарского дому, заприязненным пануючим і найвисшим достойникам, котрі будуть складати єму желаня. Ся плякета є перворядним ділом штуки, виконана у всіх частях з незвичайною тонкостю і може станути достойно поруч инших праць проф. Маршала в тім роді, як н. пр.

плекета з портретом цесаря з нагоди 70. уродин, найвирійшим з усіх встувючих цесарських портретів, що послужив основою для золотих стокоронівок, плекети папи Льва XIII., Пія X. і т. д. Остання праця проф. Маршала є скінченим твором штуки, а сам цесар висловив ся про неї з незвичайним вдволенем.

Плекета вибита з бронзи, позолочена, величини 70x80 мм., а монтована на білим марморнім цокли, виконанім проф. Маршалем. Цесарський портрет є модельований з природи і зображає цесаря в профілю в генеральським уніформі. Вибито два роди сеї плекети. Плекета призначена для членів цесарського дому має рукописну факсимілізовану цесарську посьвяту: „In treuer Zuneigung“ і „18. August 1910.“ В долі плекети видніє підпис виконавця. Плекета в другім виконаню має обосторонній латинський напис (з ліва): „Opereum operumque adiutoribus Franciscus Josephus I. die XVIII. aug. MCMX.“ (з права): „Memor fidei sibi et publicae salutis praestitae.“ (Поміжникам у своїх працях і трудах Франц Йосиф I. дня 18. серпня 1910., памятаючи на вірність оказану для него і публичного добра).

— **Памятник цесаря в Ішлю.** Від многих тижнів ведуть ся горячі роботи в Лявсенському лісі біля здвигнення пам'ятника цесаря Франц Йосифа I. Підстава зроблена з величезних зломів скали стоить вже готова. Прибула також на місце бронзова статуя, поки що прикрита полотном. З фотографічної знімки пам'ятника можна собі уявити его вигляд. Цесар представлений в хвилі, як сходить з гори з лівів. Праву рукою опирає ся на гірській палиці, а ліва спочиває на перевешеній через плече ручниці. Зір звернений в бік на лежачого під скалою оленя. Висока, стунка стать одягнена в ловецький стрій, круглий капелюх з китичкою, зовсім вірно представляє монарха. Різбар відтворив знаменито стать монарха водній хвилі з его життя між скалами на ловах. Лише — як замічують віденські часописи — належалоби оточенню пам'ятника надати більше природного вигляду гірського і в тій цілі докола пам'ятника знести штучні прикраси огорода.

— **Нову приватну українську гімназію** закладають Русини в 36 ражі і хочуть єї отворити вже з новим шільним роком та збирають на ту ціль датки.

— **Пожежа бруксельської вистави.** Шкоду нанесену пожаром на світовій виставі в Брукселі обчислено на 500 мільонів франків. Найбільше потерпіла Франція, бо згоріли прямо неоцінені гобеліни зі старинних часів. Депо зі спалених річей було обезпечене, однак тов-а обезпечень всього не вицелять, а як випалить, то званкротують. Огонь повстав в реставрації, однак се це не справджене.

Оповістки.

— **До українських редакцій.** Гурток Українців в Одесі уладжує на одеській виставі 1910 р. виставку української періодичної преси. Сею дорогою звертаємо ся до шановних представників української преси (як европейської так американської) допомогти нам в сій справі і надіслати по одному примірнику свого видавця, а також просимо шановне громадянство підтримати наше діло і, в кого є, надіслати задля сеї мети один примірник з тих часописів, які тепер вже не виходять, але колись існували, — задля репрезентативної нашої культурного руху з історичного боку. З правдивою повагою *В. Томенко.* (Адреса: Одеса. Україна. Почтамт, поштова скринка 1555. В. К. Томенко). Р. S. Інші часописи просимо сей лист передрукувати.

— **Наука в краєвій школі ткачій в Горлицях** розпочинає ся 1. вересня с. р. Школа образує молодіж теоретично і практично на заводських ткачів. Наука треває три літа і є безплатна. За свою роботу отримують ученики нагороду. До школи може бути прийнятий ученик, котрий укінчив 13. рік життя і школу народну, або докаже, що в инший спосіб набрав вправи в читаню, писавю і рахунках. Записувати можна учеників від 1. до 30. вересня. Місць вільних є 3, зголошення шівійші не будуть узгляднені. Зголошене о принятиє належить вносити до заряду школи на письмі з долученєм свідощтва шкільного і убожества. При школі є інтернат, в котрім ученики за маленькою доплатою дістануть помещаня, харч і вітдівську опіку. Письменні зголошення о принятиє можна вже надсилати до заряду школи. Ближших івформаций що до прийнятия учеників, признавця науки і удержавя уділює ва жаданє письменню — *Заряд школи.*

Посмертні оповістки.

— **Марія з Дзеконських Олесниця,** жена ем. урядника залізничного і властителька реальностей в Станіславові, упокоїла ся в понеділок д.

15. серпня с. р. Хоч з польського роду покійна всегда симпатично відносилає до Русинів, чоґо дсказом, що єї сини др. Юлій, оборонець в справах карних в Борщеві і Федір, студ. прав в Станіславові суть щирими Русинами патриотами. Честь матери Польці. В. і. п.!

Наука, штука і література.

— **Про нове виданє „Кобзаря“ в Росії** пише в „Раді“ д. Доманицький, що оно печатає ся і містить незнаний досі вірш Шевченка „Човен“. Д-ій Дом. простує вістку подану в „Раді“, немов то він винайшов „Човен“. Найшов его М. Могіляньський між паперами А. Костомарова і напечатав був в мин. році в „Вістникі“ Европи“. Д-ій Доманицький зазначає, що є намір видати також П. том творів Т. Шевченка (автобіоґрафія, дневник і листи).

Телеграми

в дня 17. серпня.

Відень. Цесар санкціонував ухвалений гал. соймом закон, яким дозволяє ся громаді Кракова (пов. Яворів) побирати громадскі оплати від спиритних напитоків, пива і меду.

Прага. Уніон доносить, що парламент збере ся в першій половині вересня, щоби вибрати делегацію. Сесия потриває 3 дни, а про дальші засідання повідомить президент.

Берлін. З Петербурґа наспіла вість, що Росия громадить війська на Волині і Поділю, а стагає війська з над Висли. Прасі заборонено про се писати.

ДЯК. Гр.-кат. Уряд парохіяльний в Гермаквіці прийме сейчас дяка, обізнаного з нотним співом. (2-6)

„ДОСТАВА“

у Львові, ул. Руска ч. 20
в Станіславові, ул. Смольки 1

спровадила нові матерії на ризи і хоругви, металеві вироби (часі, ліхтарі і крести) і різби (кивоти, процесональні вівтарці).

Поручає випробованих різбарів для іконостаєв і престолів та малярів для церков.

Золочене чаш і направу риз просят ся висилати просто до Львова.

Платить [за вкладкові гроші 6%!

Столовий виноград

найкрасшої якости десеровий, солодкий, з великими ягодами. щоденно сьвіжо зриваний 5 клгр. 3 К 50 с. — **БРОСКВИНІ** вибрані штуки 5 клгр. 5 корон. — **ЛИПНЕВИЙ МІД** 5 клгр. пушка найкрасшої якости 7 К 50 с.

£. Altneu, Versecz, 4. Ungarn.

161(9—15)

Для прикрашеня
комнат і Читалехь!

**ТАРАС ШЕВЧЕНКО в домовині і
МОГИЛА ШЕВЧЕНКА над Дніпром**

Картини Сластьона виконані в артист. інституті Анґерера у Відні у величині 24+30 см. можна набути в книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10; за 80 сотиків без пересилки, за 1 К з пересилкою (franco). Прибуток з ровпродажи жертвував радн. Ол. Барвіньський на пам'ятник Т. Шевченкови в Києві.

Ол. Барвіньський. Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвіньський. З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego listk Edw. Gniwowoza, szefa sencyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Ціна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Ніщиньського Байди). Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідия, переклад Сердешного — Ціна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Ціна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня 30 с.

Проф. Ратміров. повість „Мордовця“. — 40 с.

Оржешко, Великий, новела. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

Др. Богдан Барвіньський:

Зїзд галицкого князя Данила з угорским королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. 16^о ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенберґах. (Причинков до історії великого австрійського безкоролєвля). Львів 1903. 8^о ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстутувич, великий князь Литовско-русский. Історична моноґрафія. Жовква 1905. 8^о ст. XIV+170. — Ціна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8^о ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza а історичні висновки **Дра Щурата.** (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8^о ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і матеріяли до історії України-Руси. І. Жовква 1908 мал. 8^о ст. 170. — Ціна 2 К.

Історичні причинки і т. д. II. Львів 1909. мал. 8^о ст. X+94. — Ціна 1 К 50 с.

Історичний розвій імени українсько-русского народу. Львів 1909, мал. 8^о ст. 41. — Ціна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej poł. XIV. w. Краків 1909, мал. 8^о ст. 22. — Ціна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierw. połowy XIV. w. Львів 1910 вел. 8^о ст. 4. — Ціна 5 с.

І. Шевченко яко „атеїст“ та поет „ненависти“. II. **Безіменні „герої“ і їх вертична робота.** (Дві відповіді клеветникам Шевченка). Львів 1910, мал. 8^о ст. 16. — Ціна 10 с.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

Товариство взаімного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюванє кредиту своїм членам різнликам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потроченя податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадниці поштової ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 3,721.268.—

Уділи членські К 284.195.—

Позички уділені К 3,471.478.—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.